

۱۳۷۵۹۴۲

به نام خدا

آشایان سبز مودکری

نویسنده:

سیماسادات مطهریان

سرقتنامه	مطهریان، سیماسادات، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: آشنایی با هنر زموذگری / نویسنده سیماسادات مطهریان.
مشخصات نشر	: تهران : پرورش ذهن فرزام، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۰ ص.: مصور، جدول.
شابک	: 978-600-8068-27-3: ۱۲۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: زموذگری
موضوع	: Zomoodgari*
موضوع	: فلزکاری هنری -- ایران
موضوع	: Art metal - work -- Iran
رده بندی کنگره	: NK۶۴۷۴ / ۱۶ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۷۳۹ / ۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۹ / ۲۵۶

انتشارات پرورش ذهن فرزام ، PZF.IR@IR
آشنایی با هنر زموذگری
پدیدآورنده : سیما سادات مطهریان
طراح جلد : سید فرزام میر معینی
صفحه آرا : احترام سادات شجاعی
نوبت چاپ : چاپ اول
تاریخ چاپ : زمستان ۹۵
شمارگان : ۱۰۰۰ جلد
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۶۸-۲۷-۳
قیمت : ۱۲۰۰۰۰ ریال
نشانی ناشر : تهران، بزرگراه رسالت، بین صیاد شیرازی و استادحسن بنا،
پلاک ۱۱۵۲، واحد ۳
تلفن : ۲۲۳۰۲۰۹۲ و ۲۲۳۰۲۰۹۵ آدرس سایت: WWW.PZF.IR
کلیه حقوق چاپ متعلق به ناشر است.

فهرست

۹	چکاه
۱۱	سده
	فصل اول
۱۳	مختصری دربارهٔ سر زُمودگری
	فصل دوم
۱۹	مختصری از تاریخچهٔ ساختار تزئینات در و پنجره
	فصل سوم
۲۷	اجزاء در و پنجره های چوبی قدیمی در معماری ایران
۲۸	بخش اول: پیمون
۲۹	بخش دوم: یورت ها
۳۰	بخش سوم: سردر
۳۱	بخش چهارم: در
	فصل چهارم
۳۹	مختصری دربارهٔ تاریخچهٔ آهنگری و کارگاه های آن
	فصل پنجم
۴۹	هنر زُمودگری و اجزاء تشکیل دهندهٔ آن
۵۰	بخش اول: کوبه
۵۴	بخش دوم: گل میخ
۵۷	بخش سوم: پاشنه و لولا
۵۹	بخش چهارم: چفت و بست

۶۱	بخش پنجم: دستگیره
۶۲	بخش ششم: خروسک
۶۳	بخش هفتم: پولک
۶۴	بخش هشتم: روکلیدی
۶۷	بخش نهم: پشت بند
۶۹	بخش دهم: شب بند
۶۹	بخش یازدهم: شوله
۷۱	نتیجه گیری
۷۵	واژه ها و اصطلاحات
۹۵	واژه ها اصطلاحات به انگلیسی
۱۰۷	منابع و مآخذ
۱۰۹	منابع و مآخذ تصویر

چکیده

این بررسی متشکل از پنج فصل است که در فصل اول مختصر دربارهٔ هنر زُمودگری و تاریخچهٔ آن آورده شده است، همچنین از لحاظ مصرفی و تزئینی این هنر مورد بررسی قرار گرفته و به جنبهٔ فرهنگی و کاربرد آن در معماری دوران اسلامی ایران پرداخته شده است.

در فصل دوم به ختم‌ار، شبهه‌های ساخت و تزئینات در و پنجره‌های قدیمی از دوران قبل از اسلام یعنی مخامنشی و ساسانی تا دوران اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است.

در فصل سوم اجزاء در و پنجره‌های چوبی قدیمی در معماری ایران معرفی شده است و اندازه در و پنجره‌های مورد مطالعه قرار گرفته است.

در فصل چهارم تاریخچهٔ آهنگری و شیر، کار آهنگران در کارگاههای آهنگری مورد بررسی قرار گرفته و ساختمان کارگاه آهنگری و ابزار و وسایل آهنگران به همراه روشهای ساخت فلزات مختلف معرفی شده است.

فصل پنجم جانمایه اصلی تحقیق را تشکیل می‌دهد که در آن هر زُمودگری و کلیهٔ اجزاء تشکیل دهندهٔ آن تشریح و در یازده بخش به تفصیل به روشهای ساخت، تزئینات، موارد استفاده و... پرداخته شده است.

در خاتمه در مبحث نتیجه‌گیری علت و عوامل منسوخ شدن این رشته از صنایع دستی مورد مطالعه قرار گرفته راهکاری عملی به منظور احیاء دوبارهٔ این هنر-صنعت ارائه گردیده است.

مقدمه

مجموعه حاضر به منظور شناخت و معرفی هنر صنعت زُمودگری و تحقیق پیرامون شئون مختلف آن بوده است. این هنر یکی از زیر مجموعه های گروه صنایع دستی سنتی ایران می باشد.

هدف از بررسی و معرفی این هنر زدودن غبار فراموشی از رخ درهای چوبی قدیمی و نمایان کردن اصالت فلزی مانند کوبه ها، گل میخها، چفت و بستها، انواع پولکها، دستگیره ها و پاشنه و لولا، پشت بند و شب بند و کلون که با آرایش و هماهنگی زیبایی در کنار هم قرار گرفته اند، بوده و اینکه زمانی هنرمندان گمنامی عمری را در تلاش گذرانده اند که ما سرگز نه با نام آن ها و نه با ارزش کارشان آشنا بوده ایم، که این سهمی کوچک از دینی است که باید نسبت به حفظ میراث کهن ادا کرده و به ارزشهای ادیب و ماندگار پی ببریم.

بخشی از منابع مورد مطالعه در این بررسی با اسناد و منابع کتابخانه ای در زمینه معماری سنتی ایران و جمع آوری اسناد و مدارک برکنده درباره این هنر صورت پذیرفته و بخشی دیگر به شیوه میدانی با استفاده از پرسشهایی چون مصاحبه و مشاهده صورت گرفته است.

این هنر در شهرهای مختلف ایران دارای ویژگیهای خاصی است که آن را از لحاظ شیوه کار از مناطق دیگر متمایز می سازد، شهرهایی نظیر: یزد، اصفهان، شیراز، بوشهر، کرمان، مازندران و... ولیکن شهر کاشان که یکی از مهمترین مراکز تولید و کاربرد زُمودگری در گذشته بوده است، در این مطالعه به عنوان مرجع مورد بررسی قرار گرفته و از آنجائیکه یافتن منابع مکتوب و صنعتگران فعال این رشته در حال حاضر ناممکن است، (به دلیل منسوخ شدن) امر تحقیق را

با دشواری مواجه ساخته، که بر این اساس مبنای این مطالعه بیشتر مبتنی بر شواهدی است که طی قرون و اعصار بر در و پنجره های بناهای کهن این شهر به جای مانده است.

کاشان به عنوان شهر نیاکان من دلیلی دیگر بر انتخاب این شهر و بررسی هنر زموذگری در آنجا بوده و اینکه بهترین خاطرات دوران کودکی ام را در خانه پدر بزرگ و مادر بزرگ که معماری سنتی داشته، گذرانده ام و این امر موجب گردیده تا آشنایی کامل با این هنر پیدا کنم، همچنین با توجه به اینکه اجداد ام از نامداران صنعت قالی بافی در کاشان بوده و نام پرافتخارشان در کتابهای «افسانه جاویدان فارس ایران» اثر محمدجواد نصیری و «قالی کاشان در قرن کنونی» اثر حسن نراقی، بدانکه قالی هایی که در کارگاه های قالی بافی شان تولید می شده در داخل و خارج از ایران ممتاز و درجه اول شناخته می شوند، اینجانب نیز به دانشگاه هنر رفته و در رشته صنایع دستی فارغ التحصیل شدم، همچنین تا کنون ۱۸ سال است که در این رشته فعالیت دارم، با امید به آنکه بتوانم راه این عزیزان را ادامه دهم و سهم کوچکی از خدمت به هنر کشورم را داشته باشم. در این نوشتار کوشش شده هنر زموذگری مورد بررسی کامل قرار گیرد و سعی بر آن بوده که از هیچ نکته ای فروگذار نگردد، حتی معایب آنطور که باید و شاید ادا شود، امیدوارم پژوهشگران هنر و اهل قلم کاستی های نوشتاری مرا به دیده اغماض بنگرند.